

BOGANMELDELSER

J. R. Hicks: THE THEORY OF WAGES. (Macmillan and Co. London 1932. 247 S.).

1. Del af Bogen handler om det fri Arbejdsmarked. Forf. begynder med at fremstille Grænseproduktivitetsteorien i en lidet udfordrende Form. Han siger, at der ikke kan være nogen fuldstændig Ligevægt, hvis ikke Arbejds-lønnen svarer til Arbejdets Grænseprodukt. Hvis denne Overensstemmelse ikke er til Stede, vil enten Arbejdsgiverne have Fordel ved at forandre Pro-duktionsmetoden eller der vil være Fordel ved at overflytte Kapital fra en Produktionsgren til en anden. Endvidere gøres udtrykkelig opmærksom paa, at der vil herske en vis Ubestemthed i Tilfælde af Diskontinuitet. Taget paa denne Maade synes Teorien ret uskadelig, men heller ikke særlig oplysende. Forfatteren og andre moderate Tilhængere af Grænseproduktivitetsteorien har, som det meget tydeligt fremgaar af Hick's Fremstilling, sammenfattet to forskellige Tilpasningsformer under en fælles Overskrift: teknisk Substi-tution i Overensstemmelse med Proportionsloven og Produktionskræfternes Fordeling mellem forskellige Varer efter, hvad Cassel kalder Knaphedsprin-cippet.

I første Bog omhandles endvidere en Del Spørgsmaal, som stadig har praktisk Betydning, og som vedrører Forhold paa Arbejdsmarkeder, der kun i mindre Grad beherskes af Organisationerne, bl. a. Lønforhold og Be-skæftigelsesgrad for de mindre kvalificerede Arbejdere og ved ustadig Be-skæftigelse.

Arbejdskraftens Kvalitet eller Effektivitet lader sig ikke maale ved Hjælp af en enkelt Maalestok. Forholdet mellem Værdien af to Arbejdere kan være forskellig for to forskellige Arbejdsgivere. En stor Del af de høje Lønnings Økonomi kan bero paa, at det betaler sig for de dygtigste Ar-bejdsgivere at anvende de dygtigste Folk og omvendt. Forskel i Paalidelig-hed og lign. Egenskaber, som ofte først opdages efterhaanden, vil snarere føre til Forskel i Beskæftigelsens Varighed end Forskel i Løn.

Det siges et Sted, at Arbejdsgiverne opnaar Fordele ved under en Depres-sion at anbringe Driftskapitalen med positivt Renteudbytte i en Bank i Stedet for med Tab at give den ud til Arbejds-løn.

Den Ubestemthed i Lønfastsættelsen, som forekommer i individuelt præ-gede Arbejdsforhold, bliver mindre, jo mere stabile de økonomiske Forhold er, idet Virkningen af Flytningsomkostningerne overfor Lønnen formindskes, naar de kan fordeles paa en lang kommende Arbejdsperiode. Selv under nok saa stor Stabilitet er det dog ikke rigtigt, at man naar en fuld Udlig-ning paa denne Maade. Er Renten af Flytningsomkostningerne større end den procentvise varige Fordel, vil man ikke flytte. For fattige Arbejdere kan Flytningsomkostningerne (svarende til en meget høj subjektiv Rentefod for store samlede Udlæg) være prohibitive.

Spørgsmaalet om Virkningerne af tekniske Fremskridt behandles, som det

BOGANMELDELSER

J. R. Hicks: THE THEORY OF WAGES. (Macmillan and Co. London 1932. 247 S.).

1. Del af Bogen handler om det fri Arbejdsmarked. Forf. begynder med at fremstille Grænseproduktivitetsteorien i en lidet udfordrende Form. Han siger, at der ikke kan være nogen fuldstændig Ligevægt, hvis ikke Arbejds-lønnen svarer til Arbejdets Grænseprodukt. Hvis denne Overensstemmelse ikke er til Stede, vil enten Arbejdsgiverne have Fordel ved at forandre Pro-duktionsmetoden eller der vil være Fordel ved at overflytte Kapital fra en Produktionsgren til en anden. Endvidere gøres udtrykkelig opmærksom paa, at der vil herske en vis Ubestemthed i Tilfælde af Diskontinuitet. Taget paa denne Maade synes Teorien ret uskadelig, men heller ikke særlig oplysende. Forfatteren og andre moderate Tilhængere af Grænseproduktivitetsteorien har, som det meget tydeligt fremgaar af Hick's Fremstilling, sammenfattet to forskellige Tilpasningsformer under en fælles Overskrift: teknisk Substi-tution i Overensstemmelse med Proportionsloven og Produktionskræfternes Fordeling mellem forskellige Varer efter, hvad Cassel kalder Knaphedsprin-cippet.

I første Bog omhandles endvidere en Del Spørgsmaal, som stadig har praktisk Betydning, og som vedrører Forhold paa Arbejdsmarkeder, der kun i mindre Grad beherskes af Organisationerne, bl. a. Lønforhold og Be-skæftigelsesgrad for de mindre kvalificerede Arbejdere og ved ustadig Be-skæftigelse.

Arbejdskraftens Kvalitet eller Effektivitet lader sig ikke maale ved Hjælp af en enkelt Maalestok. Forholdet mellem Værdien af to Arbejdere kan være forskellig for to forskellige Arbejdsgivere. En stor Del af de høje Lønnings Økonomi kan bero paa, at det betaler sig for de dygtigste Ar-bejdsgivere at anvende de dygtigste Folk og omvendt. Forskel i Paalidelig-hed og lign. Egenskaber, som ofte først opdages efterhaanden, vil snarere føre til Forskel i Beskæftigelsens Varighed end Forskel i Løn.

Det siges et Sted, at Arbejdsgiverne opnaar Fordele ved under en Depres-sion at anbringe Driftskapitalen med positivt Renteudbytte i en Bank i Stedet for med Tab at give den ud til Arbejds-løn.

Den Ubestemthed i Lønfastsættelsen, som forekommer i individuelt præ-gede Arbejdsforhold, bliver mindre, jo mere stabile de økonomiske Forhold er, idet Virkningen af Flytningsomkostningerne overfor Lønnen formindskes, naar de kan fordeles paa en lang kommende Arbejdsperiode. Selv under nok saa stor Stabilitet er det dog ikke rigtigt, at man naar en fuld Udlig-ning paa denne Maade. Er Renten af Flytningsomkostningerne større end den procentvise varige Fordel, vil man ikke flytte. For fattige Arbejdere kan Flytningsomkostningerne (svarende til en meget høj subjektiv Rentefod for store samlede Udlæg) være prohibitive.

Spørgsmaalet om Virkningerne af tekniske Fremskridt behandles, som det

synes dog uden særlig stort Udbytte. Forf. opererer med Begrebet »Substitutions-Elasticitet« for de forskellige Produktionskræfter. Den sættes lig 1, hvis Forøgelse af en Faktor vil hæve Grænseproduktet for alle de andre Faktorer taget under eet, i samme Forhold som Totalproduktet forøges.

I 2. Del behandles det organiserede Arbejdsmarked. Der findes her en Del meget gode Iagttagelser om Organisationsforhold og om Parternes psykiske Indstilling. Desuden fremsættes en ny Teori om Lønbestemmelsen i Tilfælde, hvor baade Arbejdere og Arbejdsgivere er organiserede.

Navnlig Arbejderne har en Tilbøjelighed til at betragte Arbejdsforholdet, som om det var et Retsforhold. De stiller altsaa fortrinsvis Krav paa Omraader, hvor de udfra mere eller mindre formelle Synspunkter føler, at de lider en Uret. Men denne Følelse af Uret kan have meget forskellig Karakter. Det kan enten dreje sig om Angreb paa en sædvanemæssig Standard (beregnet efter et Pristal el. lign.) eller om Bevarelse af en bestemt Penge-løn; eller Uretten kan bestaa i, at der betales mindre end hos andre Arbejdsgivere eller i andre Fag. Forfatteren tror, at Voldgiftsmænd i Arbejdsstridigheder i Reglen er i Stand til at befri sig for Klassefordomme; derimod lider de i Reglen af den samme »Legalisme« som Arbejderne, altsaa en overdreven Tro paa, at Retsprincipper lader sig anvende, hvad der sædvanlig falder ud til Fordel for Fagforeningerne. (Paa Grundlag af en Statistik over Forfatterens Resultater vilde mange betegne ham som »arbejdsgivervenlig«; men denne eller den modsatte Betegnelse er naturligvis uden større Interesse ved Bedømmelsen af et videnskabeligt Arbejde). Den fredelige Virkning af kollektive Overenskomster i Forbindelse med regelmæssige Sammenkomster mellem Organisationerne, som man har set i England, omtales; men samtidig fremhæves Faren for Modsætning mellem de stadig forhandlende Fagforeningsledere og de menige Medlemmer og den deraf følgende Risiko for Konflikter. Hvor Forhandlingsmaskineriet virker godt, kan der ogsaa blive Brug for en Strejke for at holde Fagforeningerne i Træning. Som en Fare ved Arbejdsløshedsunderstøttelsen omtales, at den i en Depressionsperiode modvirker Starten af ny Virksomheder, som antager de arbejdsløse. Det omtales, hvorledes en Lønforhøjelse i mange Tilfælde først formindsker Beskæftigelsen paa et noget senere Tidspunkt, idet den først virker ved Afgørelsen af Spørgsmaalene om de industrielle Anlæg skal fornys, hvor den ny Kapitalanbringelse skal ske og i hvilken Teknik. Naar Virkningerne saa senere viser sig, hævder Forf., at Fagforeningerne da betegner det, der i Virkeligheden er en Følge af Lønforhøjelsen, som Resultatet af arbejdsbesparende Rationalisering eller daarlig Ledelse.

Forfatterens Hovedresultat er, at Vanskeligheden baade ved Fagforeningernes og Statens Lønregulering er at undgaa Kapitalflytning og anden »evation«. »Capitalist entreprice is the child of evasion; and on the long road from ancient smuggler to moderne industrialist, the entrepreneur has learned more tricks than are easily reckoned with«. Og dette skal have gjort det af med næsten al Regulering. Man kan imidlertid — ogsaa efter Læsning af Bogen — spørge, i hvor stort Omfang den »fri Bevægelighed«, der tales om, er en teoretisk Forudsætning, som i et vist Omfang er anvendelig, eller i hvor høj Grad den gælder i Virkeligheden. Regulering kan efter Forf.s Mening kun gennemføres samtidigt overalt, d. v. s. som en Slags Socialisme; men denne Løsning har han heller ingen Tiltro til.

S. 141—47 fremsættes en Teori om, hvorledes Udsigterne til en Arbejdsstandsning faar Forhandlingerne mellem organiserede Arbejdsgivere og Arbejdere til at tendere mod et bestemt Ligevægtpunkt, 5: en bestemt Løn. Arbejdsgiverne anser en vis forholdsvis lav Lønhøjde som den allergunstigste for dem selv. Staar de overfor Udsigten til en Uges Strejke, vil de dog foretrække en lidt højere Løn herfor; jo længere der er Udsigt til, at Strejken skal vare, des større Tillæg kan de tænke sig at gaa med til for at undgaa den. Paa tilsvarende Maade vil Arbejderne nøjes med lavere Løn, jo længere Arbejdsstandsning de ellers staar overfor. Parterne maa nu begge, hvis de skal undgaa Konflikt, gaa saa langt i deres Indrømmelser — men for deres egen Skyld helst heller ikke længere —, at den anden foretrækker Forlig. D. v. s. Forhandlingerne naar Ligevægtpunktet ved den Løn, hvor de er villige til at udsætte sig for lige lang Tids Konflikt.

Denne Ligevægt illustreres i et Koordinatsystem med Lønnen afsat op ad den lodrette Axe og Konfliktens ventede Længde ud ad den vandrette ved Skæringspunktet mellem en faldende Kurve for Arbejderne og en stigende Kurve for Arbejdsgiverne. En Part maa altsaa give sig, hvis den anden er villig til at tage en mere langvarig Konflikt. Hvis en Konflikt faktisk udbryder, er det den resterende Varighed, som bliver afgørende (d. v. s. Kurverne forskyder sig).

Spørgsmaalet er nu, i hvor høj Grad Konfliktens forventede Længde kan anvendes paa denne Maade, d. v. s. dels om Længden kan varieres nogenlunde kontinuerlig og vilkaarlig, og dels i hvilket Omfang den kan forudses. I Praksis maa man vist regne med, at de menige Medlemmers Mentalitet og Organisationernes Teknik normalt sætter et ikke ubetydeligt Minimum for en Konflikts Længde, og at den forventede Længde af en Konflikt, som udbryder, er meget vanskelig at beregne forud. Det sikreste er maaske (naar det drejer sig om saa store Arbejdsomraader, at Parterne ikke kan regne med væsentlig Støtte udefra) en maksimal Længde og et dertil svarende bestemt Lønresultat efter Konflikten. Lader man Kurverne — i Stedet for Forventningen under Forhandlingerne — betyde Partnernes største Indrømmelser paa hvert Tidspunkt under en virkelig Konflikt, faar man herved en Illustration af, hvorledes der til sidst maa naas et Tidspunkt, hvor Parterne netop er modne til Forlig, idet deres yderste Indrømmelser falder sammen, d. v. s. Konfliktens Resultat, baade Krigsomkostningerne og den endelige Fredsslutning bestemmes herved.

Det forekommer mig, at Forhandlingerne mellem Organisationerne foregaar i en Usikkerhedstilstand, som Parterne for en stor Del selv frembringer i taktisk Øjemed, og at en Sammenligning mellem den Risiko for Udbrud af Konflikt, hver af Parterne tør udsætte sig for, ved forskellige Lønhøjder, maa spille en Rolle ved Siden af de af Forfatteren omtalte Sammenstillinger mellem forventet Konflikts-Varighed og tænkelige Forligs-Lønninger. Forholdet ved et Forlig er imidlertid saa kompliceret, at der sikkert maa tages mange flere Ting i Betragtning end Parternes Villighed til at holde ud samt Villigheden til at risikere, at der i det hele skal udbryde Konflikt. Spørgsmaalet bliver derfor nærmest, i hvor høj Grad forskellige simple teoretiske Opstillinger egner sig som Grundlag for et første Skøn om Sammenhængens kvantitative Beskaffenhed.

F. Zeuthen.